

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ד תמוז תשפ"א | דף היומי בבלי: יומא פד | דף הכולל: יומא גח.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן תרי"ט עד סעיף ו'.
מוסר: שם עולם - והנה כאשר נתבונן' עד 'והנה נאמר כל זה'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק י' 'והנה ודאי כי מלאכה' עד פרק יא 'והנה דברתי עד הנה'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

העיסקה שנרקמה ברחבת הכותל: עולם הבא תמורת שחרור עציר | "הצדיק הגיע מולי ובפיו תשובה ברורה מהשמים" | הגאון שאיים לסלק מהישיבה את בנו של האדם שהציל את חייו | 2181

הסיפור היומי

ביומו הראשון בחדר סופרי הסת"ם הביא עמו מיודענו כריך, אבל אז גילה כי שכח דבר - מה חשוב ביותר - ברכון, שמתוכו יוכל לברך ברכת המזון. ואם אין ברכון - הוא לא אוכל! כך הרי קיבל על עצמו ממש לא מזמן...

שם אמר לו, שיש לו ברכון כתוב על קלף, מכתבת ידו, והוא יכול להשאיל לו זאת, רק שיזהר מאוד לשמור עליו, כי זה מיועד למכירה.

מיודענו הודה לו מאוד, נטל את ידיו ואכל, ולאחר מכן בירך ברכת המזון מתוך הברכון המיוחד.

תוך כדי כך הבחין שהכתב של אותו סופר יפה מאוד. וחשב לעצמו, אולי אנסה לשפר את כתיבתי בעזרת הברכון הזה, ואתאמן לחקות את הכתב הזה. הוא ביקש מהסופר הנ"ל להשאיר את הברכון אצלו לזמן מה, והחל להתאמן בכתיבה - והתוצאות לא אחרו לבוא. הכתב שלו השתנה לטובה ללא הכר.

ואז נקלעה לידו מודעת פרסום, של יהודי שהחליט ליזום כתיבת ארבעים וחמשה ספרי תורה לע"נ ארבעים וחמשה קדושי מירון. הוא התקשר לברר האם יש להם כבר ארבעים וחמשה סופרים, או שעדיין הם זקוקים לסופר, ואם כן - הוא מבקש להציע את עצמו.

הוא התבקש לשלוח דוגמת כתב, ושלח את הכתב היפה והחדש שלו, שהשתדרג כזכור בזכות ברכת המזון. לאחר מספר

מעשה מדהים שמעתי בשם הרב גואל אלקריף שליט"א. פלוני, סופר סת"ם, לא ראה סימן ברכה במלאכתו. כתיבתו לא היתה נאה דיה והוא לא הפיק ממנה פרנסה כראוי. לאחרונה, לאחר אסון מירון, הגיע לנחם בבית הרב מנחם אשר זקבך ז"ל, מהרוגי האסון. בבית האבלים הוא שמע על כך שהרב זקבך זצ"ל היה מקפיד מאוד לברך ברכת המזון מתוך הכתב, עד כדי כך, שאם לא היה לו ברכון, לא היה אוכל.

הדברים נכנסו לליבו כארס של עכנאי, והוא החליט לקבל על עצמו קבלה זו - שהוא לא אוכל בלי לברך ברכת המזון מתוך הכתב.

בהמשך, מתוך ניסיון להתיעל במלאכתו, החליט לעבור לכתוב בחדר משותף יחד עם כמה סופרי סת"ם. משנה מקום משנה מזל, אמר לעצמו. אולי משם תבוא הישועה.

ביומו הראשון באותו חדר, הביא עמו כריך, אבל מה הוא שכח? את הברכון, שמתוכו יוכל לברך ברכת המזון. אם אין ברכון - אין אוכל. כך הלא קיבל על עצמו לא מזמן.

הוא תר בחדר אחר ברכון, אך לא מצא. עד שאחד הסופרים

אשר זקבך ז"ל! - מי שבזכותו הוא החליט להתחזק בברכת המזון!
פלאי ההשגחה!

(הרב פנחס זרביב, מכון 'למעשה'. לתגובות ולחומר נוסף: gmail.com@p0583271323)

ימים שמח להתבשר כי הכתב שלו מצא חן בעיניהם, והוא מוזמן לקבל לידיו את כתיבת אחד מתוך 45 ספרי התורה. ואיזה ספר? כן, ניחשתם נכון... את הספר שנועד לעילוי נשמתו של הרב מנחם

יהלומים מגדולי ישראל

ר' משה לחש באוזני השוטר משפט קצר, והנה התרחש הבלתי ייאמן: "אתה משוחרר!" בישר הלה למקבץ הנדבות. הרוחות נרגעו והקהל התפזר, אולם יהודי אחד סקרן דלק אחרי השוטר וביקש לדעת מה אירע כאן...

מסירות נפש על-אנושית למען יהודי אחר

לרווחה, ורחבת הכותל שבה לשגרת התפילות והמניינים. מן הצד עמד יהודי בר אוריין שהיה עד לכל פרטי המקרה, בנוסף היה גם סקרן גדול. הוא דלק אחרי השוטר וביקש שיסביר לו מה לחש הזקן באוזנו, שנסוג בין רגע ושחרר את פושט היד לנפשו. השוטר הרהר לרגע, חשב אם לגלות את הסיבה או לא, ואז משום מה החליט לגלות. "פשוט מאד", אמר, "הרב המכובד שניגש אלי לחש לאוזניי: 'רצונך שאעביר לך את חלקי בעולם הבא? אם כן, שחרר את היהודי הזה מיד, וחלקי בעולם הבא מובטח לך!'" סיים השוטר, ואמר: "גם אם אני מופקד על אכיפת החוק, ואני רואה בחומרה רבה את החצופים שפושטים יד בכותל, אבל על הצעה שכזו לזכות בחלקו של הרב הזה לעולם הבא אינני מסוגל לוותר, ולכן עזבתי אותו לנפשו..."

כשהתפרסם הסיפור, הפליאו גדולי ישראל בגדלותו של החסיד ר' משה, אשר כל ימיו לקח על עצמו התחייבויות ומטלות כמעט על-אנושיות על מנת לסייע לעניים, ולחלץ למודי סבל ממצוקתם, אבל מסירות נפש רוחנית, עד כדי ויתור חלקו לעולם הבא, זו עבודה גדולה ונוראה למאד, השייכת יותר לשרפי מעלה מדורות עברו מאשר לאנשים שחיו בדורנו אנו.

(הרב פנחס זרביב, מכון 'למעשה')

יום אחד כשהגיע הגה"ח רבי משה וובר זצ"ל לכותל המערבי לשפוך שיח לפני בורא עולם, והנה הוא רואה מתפללים נסערים המתגודדים סביב שוטר צעיר וזועף, שלידו עומד זקן מבועת מאנשי ירושלים. משהתקרב עוד, הבחין כי השוטר מבקש לעצור את הזקן בעוון קיבוץ נדבות, דבר שהמשטרה אוסרת לעשות ברחבת הכותל המערבי.

להגנתו של אותו מקבץ נדבות אומלל נחלצו אחדים מהמתפללים וניסו לעצור את השוטר מלאזוק את הקבצן ולקחתו ל'קישלה' - תחנת המשטרה הסמוכה לשער יפו, אולם השוטר התעקש והחל גורר את הזקן אל מחוץ לרחבה. הקבצן התחנן על נפשו, סומק קל עלה על פניו של השוטר שאטם ליבו, ואותות של מבוכה ניכרו בפני כל הנוכחים שניסו להתערב, אך ללא הועיל.

ר' משה התקרב אל השוטר וביקש להמתיק עימו סוד דחוף. השוטר שראה לפניו רב הדור צורה המבקש ללחוש לו דבר מה, פנה יחד עם ר' משה אל מחוץ להתקהלות, כשהוא שומר על קשר עין עם מקבץ הנדבות כדי שהלה לא יברח לו.

המשפיע ר' משה לחש באוזנו של השוטר משפט קצר, ולאחר מכן קרה ה'לא יאומן': "אתה משוחרר!" בישר השוטר למקבץ הנדבות, שנשימותיו החלו לחזור לסדרן והצבע חזר לפניו. המתפללים נשמו

בין המצרים

האם מותר לטוס בתשעת הימים? והאם ניתן לטעום ממאכלי השבת ערב שבת חזון?

הלכות ומנהגי עדות ישראל לתשעת הימים, מאת הרה"ג יצחק יעקב פוקס שליט"א

וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה" (תענית כ"ו, ל)

"משנכנס אב ממעטים בשמחה" אמרו חכמים: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", שנאמר: "שמחו את ירושלים

המוזיקה - עיבוד, הלחנה, הקלטות - מותרים בצנעה. לדעת בעל אגרות משה, אין להשמיע מוזיקה, אף לא לקטנים משהגיעו לגיל חינוך (6 - 7). ונראה, שיש להימנע אף משירה בפה - אלא אם כן, לצורך התעוררות בתפילה או בלימוד או למי שסרה ממנו חדות החיים, ובצנעה - דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל. המתפרנסים מלימוד נגינה, ויש להם הפסד ממון, ואיבוד זמן הלימוד, אפשר להקל, "עד שבוע שחל בו".

ג. נסיעות וטיולים

ראוי להימנע, מנסיעות בדרכים או באמצעים שיש בהם סכנה, בפרט מטיסות שאינן הכרחיות (קובץ מבית לוי י"ג, עמ' כ"ב) פרט, לצורך מצוה או לקברי צדיקים (יום פטירת האריז"ל ה' מנ"א) או ביקור בארץ ישראל, זהירות מיוחדת, בימים אלה, בשימוש בטרמפים.

ד. שידוכים

בני ספרד - נמנעים מראש חודש מערכת מסיבת "אירוסין" ורק עושים "וורט" (משמעות השו"ע תקנ"א, ב בן איש חי דברים ובכה"ח בני אשכנז - מותרים בכיבוד קל בלי ריקודים ונגינה ורק בשירה בפה (משנ"ב, ט"ז)

ה. קניות

ממעטים במשא ומתן כולל קניית חפצים, בגדים, רהיטים אפילו שאינם טעונים שהחינוך, ואפילו לצורך שימוש אחר תשעה באב, ואפילו לא עבור קטנים (שמעתי מהגר"י פ"ש זצ"ל) - ובפרט לא תכשיטי זהב וכסף. אפילו לא נעלי "תשעה באב" א"כ אין אחרים, יקנו פשוטים (קרוקס) - הגר"מ פיינשטיין זצ"ל.

קניות המותרות

- א. מותרת קניית צרכי נישואין הסמוכים לאחר תשעה באב (משנ"ב, י"ד).
- ב. לצורך פרנסה, מותרת אפילו קניית רכב, ולברך שהחינוך לאחר ת"ב. (ברכב משפחתי מברכים "הטוב והמטיב", ברכה המותרת בימים אלו).
- ג. מותר לקנות מצרכי מזון, כולל בשר שהרי אכילת בשר מותרת בשבת, ובסעודת מצוה וכו'.
- ד. דבר אבד, כגון שהמחיר עלול לעלות או כשישנה הזדמנות חד פעמית מותרת (הגר"ש אלישיב זצ"ל) ועדיף לקנות ולבוא לקחת אחרי תשעה באב.
- ה. מותר להזמין רהיט ויש לקבלו אחרי ת"ב, הגיע לפני - יש לכוון שלא לזכות בו אלא לאחר ת"ב.
- ו. צרכי בריאות הגוף - מותרת קניית מאורר, משקפיים, שעון, הלבשה אישית. כשאינן יותר. ושמעתי מהגר"י פ"ש זצ"ל שעד שבוע שחל בו ת"ב עדיף לקנות לבנים וגרבים חדשים מאשר לכבס ישנים (לבני אשכנז).

"ממעטים בשמחה" - האם אין שמחים כלל? לדעת משנ"ב עפ"י המג"א ודעת התוס' - "אין שמחים כלל". אמנם, לדעת רוב הפוסקים ממעטים רק בדברים שתיקנו חכמים כדלהלן, ובכל אופן ובכל עת "פיקודי ד' ישרים משמחי לב" ו"עבדו את ד' בשמחה" (פרט ללימוד תורה ביום תשעה באב עצמו). ותמיד יש לקיים את מצוות הבורא יתברך, באהבה ובשמחת הלב, בשלימות.

הכניסה לחודש אב

כתב "בן איש חי" בהקדמה לפרשת דברים: "חודש זה נקרא אב, שהוא עתיד להיות אב לכל החדשים, מאחר שנעשו בו רעות, מוכרח שיהיו בו טובות מרובות יותר מכל החדשים, על דרך הכתוב "שמחנו כימות עיניתנו"

מנהגים שלכל העדות מכניסת ראש חודש אב

בן ישראל שיש דין ודברים עם גוי, ישתמט ממנו בימים אלו, כי "ריע מזליה" (שולחן ערוך תקנ"א, א)

א. איסור בנין של שמחה

אין לצבוע בבית, לסייד, לקשט (גבס, טפט) אפילו התחילו קודם ראש חודש (בא"ח דברים, ג). ואין שותלים נטיות ופרחים לנוי, בגינות או באדניות (אף לא לקראת שמיטה). המשך שיפוצים לצורך מגורים הכרחיים - מותר עד תשעה באב אך לא לנוי והרווחה.

2. מותרים: תיקוני אינסטלציה, צביעה אחרי שריפה ר"ל, סיד עקב רטיבות או עובש (קובץ מבית לוי י"ג, עמ' כ"ג). מותרת, התקנת דוד שמש, סורגים, טלפון נייד, מזגן בלי הגימור הסופי (שמעתי מהגר"ש אלישיב זצ"ל).

אין חותמים חוזה על קניית או שכירת דירה א"כ בחשש הפסד או שמא יקדים אחר, ויחתמו על זיכרון דברים בלבד. ואין נכנסים לדירה חדשה א"כ בצורך גדול כגון מחמת שכירות יקרה, ובתנאי שיקדימו הכנסת חפצים לפני ר"ח (שו"ת לבושי מרדכי א, ק"א). וברכת "הטוב והמטיב" מברכים אף בימים אלו (ביה"ל רכ"ג, ג). וכידוע, מרן החזון איש זצ"ל לא הייתה דעתו נוחה מחיפוש דירות בבין המצרים.

4. ניקוי הבית: יש להימנע בימים אלו מלנקות את הבית כרגיל (בפרט בירושלים ת"ו) אלא א"כ בשינוי, בהפחתת חומר הניקוי ובוודאי שאין להשתמש בפוליש (מבריק) ולא לצחצח חלונות ופנלים (שו"ת שלמת חיים להגר"ח זוננפלד זצ"ל ד, ד בשם הגר"ש מסלנט זצ"ל ובאורחות רבנו ד, קל"ג בשם מרן החזון איש זצ"ל). אמנם, במקום שיש ריבוי לכלוך - מותר, וכשהתינוקות יושבים על הרצפה, מנקים כרגיל - התעוררות תשובה ג, ל.

ב. נגינה

אסורה, נגינה, אפילו לא לפרנסה ואף לא לפני גויים, אלא א"כ גן מקצועי שאין לו מה שיאכל (בן איש חי). העוסקים במקצועות

גבי המזבח) מעט יין כדי להירדם כשאין כדור שינה - מותר (שדי חמד).

ייצאים מן הכלל באיסור בשר ויין

א. חולה ר"ל, מחלים, וחלוש - מותרים בבשר, ואם די להם בעוף - יעדיפו עוף (רוב הקרבנות מן הבקר).

ב. מעוברות ומיניקות - מותרות בבשר עוף עד ז' באב וכן יולדת תוך שלשים ללידה - מותרת בבשר.

ג. קטנים - לדעת המשנ"ב אין להאכילם בשר. אך הביא בשם החיי אדם - שאין להחמיר בקטנים לפני גיל מצוות, אלא בשבוע שחל בו (השנה - אין "שבוע שחל בו"), אף למחמירים: המנהג למעשה: שעד גיל חינוך 6-7 - אין לאסור (דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל שו"ת דברי יציב לאדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל או"ח ב, רל"ו וחנוך לנער להגר"י בלוי זצ"ל כ"א, ה).

לדעת הגר"ע יוסף זצ"ל - בשר שנשאר משבת מותר לקטנים אף שהגיעו לגיל חינוך. ולגר"ש אלישיב זצ"ל - לילדים שהגיעו לגיל חינוך (6-7) אף שנשאר משבת, אין להאכילם, רק עוף או תבשיל של בשר.

ד. הטועה וברך על בשר או יין - יטעם מעט (שדי חמד ושבת הלוי)

ה. סעודת מצוה: כל שנה, מראש חודש עד שבוע שחל בו - כל המשתתפים מותרים בבשר ויין. משבוע שחל בו - מותרים בעלי השמחה, קרוביהם ועוד עשרה וכן הנשים אם מוזמנות תמיד לשמחה כזו, אך אסור לשלוח הביתה. השנה, שאין שבוע שחל בו, מותר להשתתף ולאכול בשר ויין לכל שירצה, עד שבת חזון ח' אב.

מהי סעודת מצוה: ברית מילה (אפילו שלא בזמנה) פדיון הבן (אפילו נדחה) ובעלי הברית מותרים בכל הסעודות באותו יום (התעוררות תשובה), סעודת בר מצוה: ביום שהגדיל או כשהחנת דורש - (חיי אדם).

ו. סיום מסכת: אם רגילים לעשות תמיד סיום בסעודה. מותרים בבשר ויין. סיום לעניין זה: ספר במקרא (ישועות מלכו עשה סיום במוצאי ת"ב על איכה). מסכת משניות (לגר"ע יוסף זצ"ל אם למד שלא בעיון - יעשה לעצמו בלבד). כולל אבות דרבי נתן או מסכת סופרים אבל לא מסכת דרך ארץ - מהרש"ם. סדר משניות - אפילו לא בעיון, מסכת בבלי או ירושלמי וכן המסיים חיבור ספר.

כשמסיימים במחנה או קייטנה - מותרים כולם בבשר (קיצור הלכות בין המצרים לגר"מ פיינשטיין זצ"ל (והסכמת הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל). אבל לא יוזמים "סיומים" לשם כך. הערה: לעניין טעימה בערב שבת, ממאכלי שבת חזון - להלן.

איסור כיבוס וגיחוף

לבני אשכנז: האיסור מראש חודש. לבני ספרד: השנה - רק בתשעה באב עצמו. האיסור כולל: אפילו להניח לאחר ת"ב, ואף

ז. קניית ספרים - מותרת, כל הנחוץ ללימוד, והוא הדין יציאת תפילין ומזוזות (דעת מרן הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל).

ח. קניה ונתינת מתנות - כנראה מותר (לתקן שנאת חנם). פרט ליום ת"ב עצמו ואמר לי הגר"ש אלישיב זצ"ל - "לא זר פרחים מפואר".. מתנה לבר מצוה, ברית - נחשבים כ"דבר אבד" כי אם לא יתנו כעת, אולי לא יתנו לעולם (הגר"ש שורף שליט"א). מתנה ללידה עדיף לתת לתינוק ולא ליולדת (שמעתי מהגר"י נויבירט זצ"ל).

ו. עשיית בגדים

אין לתפור, לסרוג, לרקום בבגד חדש, אפילו לא ייגמר קודם ת"ב (בן איש חי) איסור מיוחד בתפר או רקמה של שתי וערב (שבטלה אבן השתייה), מצוי בתיקוני גרביים. להגר"ע יוסף זצ"ל אין לעסוק אפילו לא בגזרות בבד. ויש מתירים (בצל החכמה ושבת הלוי).

תופרת מקצועית: שנמסרה לה העבודה לפני ראש חודש. מותרת להמשיך ולתפור עד שבוע שחל בו (באור הלכה) - אפילו במכונה ובמעשה אומן, השנה - עד שבת ח' באב. אך אין להעביר את הבגד ללקוחה אלא אחרי תשעה באב.

תיקונים בבגד ישן: תפירת כפתור, קרע, טלאי מותרים (כף החיים) אך אין ראוי לאגור את כל התיקונים המצטברים בשנה, לימים אלו (הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) אבל, תפירת בגד מחדש אחרי פירוק, והפיכת חצאית מצד לצד מוגדרת ככיבוס ואסורה. (מרן החזו"א זצ"ל) מכפלת בבגד חדש - אסורה כסיום בגד.

וילונות כלי מיטה - מותר לתפור, כיון שאינם בגד. ומכל מקום אין לתלותם אלא כשיש צורך כגון: צניעות, הגנה משמש וכדומה (מהגר"מ הלברשטם זצ"ל)

אריגת גובלן, כיסוי חלות, שטיחונים - מותרים (שמעתי מהגר"ח פ"י שיינברג זצ"ל) מותר לנערות במחנה קיץ לעסוק בעבודות ריקמה - הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל בשלמי מועד עמ' תפ"ט והליכות שלמה עמ' תכו.

אכילת בשר ושתיית יין

השנה האיסור מתחיל לכל העדות ממוצ"ש "מטות מסעי" ליל ב' באב. סיבת האיסור: בטלו קרבנות, בטל ניסוך היין ולא משום אבלות (אבל ר"ל מותר בבשר ויין "תנו יין לאובד וגו'")

איסור אכילת בשר כולל: בקר, עוף, ואפילו תבשיל שנתבשל עם בשר ואפילו רק מרק צח שהתבשל בו עוף - אסורים. דג ומאכלים בטעם בשר (טבעול) - מותרים. נפלה חתיכת בשר בתבשיל - יש פי שישים מותר התבשיל מותר באכילה.

איסור שתיית יין כולל: מיץ ענבים, מיץ צימוקים, תבשיל או עוגה שיש בהם יין. אם טעם היין מורגש - אסורים (דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל שלא כט"ז) אבל משקה בטעם יין - מותר. מותרים בשתייה: ויסקי, קוניאק, ליקר, ערק, וודקה וכדומה (לא נוסכו על

במקומות החמים. נהגו להקל, למי שסובל מהזיעה. להחליף למכובסים (שו"ת שלמת חיים ד, ד - גרביים ומטפחות. שו"ת קנין תורה א, קט מועדים וזמנים ח, שלח וערוה"ש יו"ד שפט, ו). וכן הורני הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ביקש שאביא לו שו"ע יו"ד והראני בפתחי תשובה שפ"ט, ד והוסיף, "אף שיש מדייקים לא כן". ועל כן, לדבריו, מן הדין, אין חובה להכין חולצות שבבית השחי נוגעות בגוף, כנ"ל, ויש שנהגו להחמיר, בפרט ב"שבע שח"ב".

היתרים מיוחדים

א. לצורך השתתפות בשמחת ברית מילה (ההורים המוהל והסנדק - אף בגדי שבת) פדיון הבן ובבר מצוה הבחור והוריו - גם בגדי שבת (הגרי"ש אלישיב זצ"ל) וכן הסבא יכול לחבוש השטריימל או כובע של שבת (הגרש"ז אויערבך זצ"ל) הערה: בבר מצוה אפילו ביום הבר מצוה או כשהנער דורש לא ישיר חזן ואין להשמיע מוזיקה אפילו מוקלטת (כן הורני הגרש"ז אויערבך זצ"ל לקראת בר המצווה של בננו היקר שלמה נ"י שנערכה בליל א מנחם אב).
ב. לצורך שידוכים - אורחות רבינו ב, קל"ב שהחזו"א התיר כדי להיפגש ללבוש אפילו בגד חדש וכל שכן מכובס. והגרי"ש אלישיב זצ"ל הורני: "אם נראה שדבר זה יכול להועיל - מותר ללבוש בגדי שבת". ומ"מ לא לכבס או לגהץ, בכל הנ"ל. ג. לצרכי בריאות. כגון המאושפז בבית חולים ר"ל מותר ללבוש מכובסים. ד. כשצריך להיפגש עם אנשי שררה ושלטון או לצורך פרנסתו - שו"ת אגרות משה ובצל החכמה ד, קלח. ה. כיפה, כובע ופאה מותרים בחבישה אפילו מכובסים.

הכנה לצורך הלבישה

בני אשכנז לקראת ר"ח ובני ספרד לקראת תשעה באב. יש ללבוש הבגד זמן מה, לדברי בן איש חי דברים, ו הובא בכף החיים, צא - שעה אחת. ואמר לי הגרי"ש אלישיב זצ"ל שבימים מאד חמים די ברבע שעה בגד בגד ולא כמה בגדים זה על זה. שלא כ"דעת קדושים" יו"ד שפ"ט שאפשר מספר בגדים יחד לשעה. לדעת הגר"ע יוסף זצ"ל (ילקוט יוסף ח"ה עמ' תקס"ד) יש להכין גם לבנים וגרביים לפני שבוע שחל בו ע"י לבישתם חצי שעה. בגדי ילדים עד שהגיעו למצוות - אין צורך להכין (שמעתיה מהגרי"י נויבירט זצ"ל).

הכנת בגדי איש על ידי אישה

בני אשכנז שלא יספיקו להכין בלבישה את בגדיהם המכובסים לפני ראש חודש ובני ספרד - שלא יספיקו להכין לקראת יום תשעה באב" יש שאסרו לאשה או אחות ללבוש במקומם לזמן מה, משום איסור "לא תלבש" (דעת הגר"א נבנצל והגר"י טשזנר שליט"א, ולדעתם, הוא הדין בזוג הבא לכותל המערבי ומחויב בקריעה, ויש עמם חולצה ישנה אחת, שלו או שלה - אסור לגבר

לא למסור למכבסת גויים, כולל ניקוי יבש (אגרות משה) גיהוץ ככיבוס (הגרי"ש אלישיב זצ"ל) מותר במכבסת אשכנזי לכבס לבני ספרד,

ניקוי כתם מקומי בבגד: מותר, אפילו נתלכלך לפני ר"ח, אבל רק כשאין אחר. ומותר אפילו ישנם שלשה כתמים בשלשה מקומות בבגד - כי אין בזה שמחה, והסחת דעת מהאבלות (הגרי"ש אלישיב זצ"ל). ניקוי אבק במברשת: כף החיים והחזון איש - אסרו. אבל כשהדבר נוגע לכבוד הבריות - מתירים.

צחצוח נעליים: בשעת הצורך, מותר ללא הברקה. לכבוד ש"ק (אף בני אשכנז) מותר כרגיל (אג"מ). ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל - אכן, שלא לכבוד שבת - יש להימנע.

יוצאים מן הכלל באיסור כיבוס

א. לכלוך שאם לא יכבס מיד, לא יתנקה מן הבגד - מותר לנקותו.

ב. התלכלכו כל בגדיו מותר לשטוף במים בלי סבון כולל גרביים לבנים (כתם מקומי מותר כנ"ל אפילו בסבון)

ג. בגדי ילדים קטנים, מותר לכבס ואף למלא מכונה: עד גיל 5-6 (דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל). והוסיף: ומה שכתב במ"ב, פ"ג "מ"מ לא יכבסו הרבה ביחד", הדבר אמור ביחס לאופני הכיבוס שנהגו בעבר, אבל בכיבוס ביתי במכונת כביסה, לא נאמרה מגבלה זו, ואף מותר לתלותם בפרהסיה, כשניכר שהם של קטנים (כל זה מדברי הגרי"ש אלישיב זצ"ל) כולל כלי מיטתם ומצעים (שמעתי מהגר"מ הלברשטם זצ"ל)

בגדי ילדים הגדולים יותר, מותר לכבס - רק עד שבוע שח"ב (לאשכנזים) בגד בגד, לפי הצורך. התלכלכו כל בגדי הילד ולצורך ש"ק - יש להתיר אפילו בגיל 8 - דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל.

ד. מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר (אף לגדול) לכבס מראש חודש עד השבת (משנ"ב תקנא, כ"ט). ה. כיבוס פאה (כשרה): הגר"ח פ" שיינברג זצ"ל הקל. לגרי"ש אלישיב זצ"ל רק אם אין כיסוי אחר ומשום כבוד הבריות - לכל הדעות, מותרים ריענון והתזת ספריי.

לבישת והצעת מכובסים

לבני אשכנז - מראש חודש לבני ספרד - השנה, מותר עד שבת חזון ח' אב.. האיסור כולל: מגבות, מפות שולחן, כלי מיטה. ורשאים בני אשכנז לתת לספרדים להסיר חידושם מהכביסה, עד שבוע שחל בו (כגון לנוח מנוחת צהריים על סדינים שלא הספיקו האשכנזים להכין לעצמם - כדלהלן) לפני ר"ח.

סדר החומרה בלבישת הבגדים

אין ללבוש מכובסים ומגוהצים, לא בגדי שבת בחול וכל שכן לא חדשים אפילו אינם ראויים לברכת שהחינו. הלכה למעשה: בגד של זיעה: לבנים, גרביים וכן חולצה הנוגעת בבית השחי (כשלובשים גופיה קיצרת שרוולים)

בקרים - רוחצים בפורשים, כל שלא נהנים מחמימות המים. מקפידים אף להשתמש בסבון - ירחץ בסבון איבר איבר.. אם מחמת הנגיף נדרשים להתרחץ לאחר הטבילה - ירחץ בקרים או בפורשים. סיכה: לצורך מניעת גירוי וייבוש העור - מותר אך לא לטיפוח ויפוי. במקומות חמים ולחים התיר הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ב"הלכות ביה"מ" שימוש במשחות, קרם ובושם.

סיכום דברים המותרים השנה לכל העדות עד "שבת חזון" ח אב שלעניינם אין השנה "שבוע שחל בו"

1. קציצת ציפורנים. מריטת גבות ושיער הגוף לנשואות ולבנות בגיל שידוכים. 3. כיבוס בגדי ילדים אשכנזים הגדולים מגיל 5-6 אחד אחד לפי הצורך. (לספרדים מותר כל כיבוס) 4. לאשכנזים גדולים, עדיף לקנות גרביים ולבנים חדשים מאשר לכבס ישנים (שמעתי מהגרי"י פישר זצ"ל). 5. "אם אין לו אלא חלוק אחד, מותר לכבסו עד שבוע שחל בו" (משנ"ב תקנ"א, כ"ט). 6. מותר לתופרת מקצועית להמשיך לתפור בגד חדש, אך למוסרו רק לאחר תשעה באב. 7. מותר לבעל מכבסה אשכנזי לכבס לבני ספרד, ולהבדיל לצורך אינם יהודים. 8. בסעודת מצוה, מותר להשתתף לכל מי שירצה, ולאכול בשר ויין, אף שאינו מהקרובים קידוש לבנה: כתב הרמ"א בס' תכ"ו, ב: "אין לקדש הלבנה לא לפני ט"ב ולא במוצאי ט"ב. אמנם להגר"א ב"מעשה רב", קנ"ט: "אין מחמיצין המצווה עד ז' אחר המולד או עד מוצ"ש, רק תיכף אחר ג' ימים, וכן מקדשין קודם ט"ב וקודם יו"כ" וכן נהג החזון איש (דינים והנהגות י"ז, ה) אמנם במשנ"ב בשם האחרונים לקדש במוצאי ט"ב וב"פרי עץ חיים" בשם הר"ח ויטאל ז"ע שמקדשין במוצאי תשעה באב להודיע שעתידין להתחדש כמותה, וזו בשורה השייכת אז, כי בט"ב נולד מלך המשיח". וראה עוד להלן, במוצאי תשעה באב.

לקראת שבת "חזון" - פרשת דברים - ח' באב

א. מנקים את הבית כרגיל, ללא שפשוף ומירוק והברקת חלונות, פורסים מפות מכובסות על השולחנות אך בני אשכנז לא מחליפים המצעים, אא"כ כבר השתמשו בהם לפני ר"ח. לכבוד אורחים יש מתירים להציע מכובסים אם קונים פרחים לכבוד כל שבת - אין להימנע אף לשבת זו (אבני ישפה).
ב. קציצת ציפורניים: נחלקו הדעות אם נאסרה בכל תשעת הימים. ולכל הדעות, מותר לקצצם בערב שבת (ראה נוב"י קמא יו"ד, צ"ט). וכן, כשחל ת"ב בראשון, כהשנה, מותר לקצצם לכבוד שבת "חזון" (משנ"ב תקנ"א, כ) והיינו בוודאי למי שרגיל לקצצם בכל ערב שבת (א"ר ויד אפרים, וכה"ח, מ"ח). וראה הליכות שלמה יד, כ"ה.

ג. רחיצה לכבוד שבת וחפיפה (לבני אשכנז): בעש"ק "חזון" דברים - לדעת המשנ"ב רק פניו ידיו ורגליו בחמים ושאר הגוף בפורשים (כל שלא נהנים מחמימות המים), ואבר אבר (היינו לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל כשבמשך כל הרחצה איבר אחד

ללבוש את שלה ולה את של הבעלה, לקריעה (אפשרי מן הדין לקרוע באותו בגד עד 5 פעמים), משום שאיסור "לא יהיה כלי גבר על אישה" דאורייתא וחובת קריעה דרבנן, והעיר מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שיתכן, מכיוון שחולצה קרועה אין הדרך ללבשה אלא נזרקת לפח (שהרי אסור לאחות ולתפור את הקרע שקריעו בכותל), ועל כן, יתכן שלאחר שקרע האיש, שוב אין על החולצה שם חולצה של איש, ויהיה מותר גם לאישה ללבשה לקריעה. ויש לציין, שבשו"ת מנחת יצחק ב, ק"ח אוסר לאישה ללבוש בגד פנימי של בעלה אפילו בצנעה בשעת הצורך, שעל כל פנים עוברת על איסור דרבנן.

שכחו להכין - אפשרי בשבת להחליף בלא לומר שמכינים לימות החול ועדיף להחליף לפני הליכה לתפילה או לאחר מנוחת הצהריים. מגבות שלא הוכנו אפשר לחלקם בשבת בין הנוטלים ידיים לסעודה, וינגב כל אחד במגבת אחרת. שכחו גם בשבת: יש שהתירו להניח הבגד על הרצפה (במקום שאינו נקי לגמרי) במשך כחצי שעה. או לדרוך ולרמוס עליו, אולם שמעתי ממרן הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל שאין לסמוך על זה אלא לעניין לבנים וגרבים (למחמירים להכינם), ולדעתו, מועיל יותר, להניח את הבגד המכובס תחת המזרון, ולישון עליו בלילה.

איסור רחיצה

מעשי השנה רק לבני אשכנז - מראש חודש. והאיסור להם: אפילו בצונן כל הגוף בבת אחת. ויש לציין, שאף לבני ספרד - לדעת הבן איש חי אפילו מראש חודש אין מתרחצים אלא כשמזיעים.. ילדים עד גיל 6-7 מותרים להתרחץ כרגיל - דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

רחיצה המותרת: פנים ידיים (עד המרפק) רגליים (עד הברך) מותרים לרחוץ בצונן - משנ"ב, צ. רחיצה להסרת לכלוך (כולל זיעה מרובה) מותרת אפילו בסבון ומים חמים - הגרי"ש אלישיב זצ"ל. כשצריך רחיצה לניקיון (לא לתענוג) באותם מקומות בגוף, עדיף במים חמים מצוננים, כהסבר מרן הגר"ח פ"י שיינברג זצ"ל, כי לכלוך וריבוי זיעה לא עוברים בצונן, וא"כ סתם מתרחצים כלתענוג. הגדרת צונן: כל שאינו נהנה מחמימות המים, וההיתר רק איבר איבר, היינו תמיד יהיה איבר אחד מחוץ למים. ומכל מקום, אין להשתמש בסבון תמרוקים - שמעתי מהגרי"ש אלישיב זצ"ל. רחיצה לבריאות: המאושפז בבית חולים ונדרש להתרחץ - יתרחץ. וכמובן, כל הזקוק לרחיצה מטעמי בריאות - מתרחץ, ובשעת הצורך אף בסבון ומים חמים. בכלל זה, איש צוות רפואי החוזר מטיפול בחולי קורונה, או במבודדים - מתרחץ כנדרש ואף מכבס בגדיו, ואף מרחץ, בצנעה מותרת רחיצה כרגיל, לצורך מצוה.

טבילה לאנשים: מי שאינו מחסיר יום מלטבול - מותר אפילו בחמים, אלא שייצא מיד - שמעתי מהגרי"ש אלישיב זצ"ל. במקוואות שמקפידים, שאין לטבול בלא רחיצה קודם - יש להתרחץ במים קרים, ולא את כל הגוף בבת אחת. אי אפשר

ה. בגדי שבת: מנהג ארץ ישראל ועפ"י הגר"א, לובשים כרגיל (שלא כהרמ"א שיש להישאר בבגדי חול) ולובשים מכובסים אפילו לא הוכנו, (דעת הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל כדבריו: "לא מסתבר שיהיה אסור בגד מכובס לכבוד שבת") ולדעת האגרות משה, כשאין מכובסים, מותר אף כותונת חדשה לכבוד ש"ק, אמנם, לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שיש להחמיר בזה אף לבר מצוה ולחתן. וראוי להתלבש סמוך לשבת.

הערה: בני ספרד יכינו בגדים לתשעה באב היינו בלבישתם לזמן מה, ולדעת הגר"ע יוסף זצ"ל יש להכין אף גרביים ובגדים תחתונים. לא הכינו יכינום בשבת.

הכנות לתשעה באב: רצוי להכין מערב שבת את הדרוש למוצאי שבת, כגון מגילת איכה, קינות, כרים וכיסאות לשיבה נמוכה ונעלי תשעה באב, כיון, שבמוצ"ש אין כל כך זמן להכיןם.

מחוץ למים) וכן חפיפת הראש בחמים וכל זה בלא סבון. אבל כבר הורו הפוסקים שכאשר השיער שמן ומלוכלך וגם כשהגוף אינו נקי - מותר אף בסבון פשוט (לא שמפו + קונדישינר) ובמים חמים לפי הצורך - כך הורני הגרי"י פישר זצ"ל, שהרי גם ביום ת"ב עצמו הותר להתרחץ להסרת הלכלוך כל שאינו לתענוג. ויש שהתירו רחיצה לש"ק כמו בכל ע"ש (הגר"מ פיינשטיין והגר"א הענקין זצ"ל). טבילה במקווה: הרגיל בכל ע"ש לטבול במקווה - מותר גם היום, בצוננים, ואם אינו סובל אלא חמים או שאין אלא מקווה של חמים - טובל אף בחמים, אך יזהר לצאת מיד (תוספות חיים על חיי אדם קל"ג, ל"ו וכה"ח שם).

ד. טעימת מאכלי בשר: לבני אשכנז - מותרת, בטעימה על קצה הלשון, בתנאי שפולטים הכול. לבני ספרד - אף בבליעה, אך רצוי אחרי חצות היום.

פרשת השבוע

כל מי שהתבונן בחתן בר המצוה הבחין, שלמרות שהוא משתף פעולה עם כל אירועי השמחה, מוחו וליבו מרוכזים בדבר מאוד משמעותי. מה היה הדבר שכל כך הסעיר אותו?

מי היה הנער שבלייל הבר-מצוה שלו קיבל על עצמו שלא לדבר לשון הרע כל חייו - ועמד בכך!

תברח מהם... ואז הוסיף: "אני מכיר אדם שבליילה הזה הסכים בדעתו וקיבל על עצמו לא לדבר לשון הרע כל ימי חייו - על שום אדם בכל מצב שהוא - וכדי לחזק זאת, התחיל בלילה קדוש זה ללמוד את הספר 'שמירת הלשון', וקבע להמשיך להתמיד וללמוד ספר זה מידי יום ביומו בקביעות עד שידע את כל ההלכות על בורים. אדם זה הצליח לעמוד בקבלה זו במשך ימי חייו!"

אף אחד מנערי הבר מצוה במשך השנים לא העלה בדעתו מיהו אותו נער שהצליח לעמוד במשימה, רק כעבור שנים נודע הדבר: לאחר הסתלקות אביהם, החליטה משפחת פלמן להתארגן לקראת הוצאת ספר על תולדות חייו. לשם כך נכנסו לראיין את אחותו - הרבנית צירה פלשניצקי תליט"א, אשר סיפרה:

יום רביעי, אור לכ"ד סיון תש"ח. באולם שע"י בית הכנסת 'היכל מאיר', תל אביב. מאות תושבי שכונת 'קריית-מאיר' באים לאחל 'מזל טוב' למרא דאתרא, הגאון רבי שמואל פלמן זצ"ל לרגל הכנסת בנו חביבו בן ציון בעול תורה ומצוות. כל המתבונן בחתן בר המצוה מבחין, שלמרות שהוא משתף פעולה עם כל אירועי השמחה, מוחו וליבו מרוכזים בדבר מאוד משמעותי. מה הסעיר אותו?

החפץ-חיים מבאר בטוב טעם ודעת שלפטרטון מאוד קשה שלא להיכשל בדיבורים אסורים, לפיכך מוטל על האדם לרכוש

לא יחל דברו (במדבר ל לג)

"אתה יודע מה זו בר מצוה? מלך!..."

הלילה ימלאו לילד שלוש עשרה שנה. בעוד שעות ספורות יחלו האורחים להגיע לימומו הגדול, אך לפני כן הוא יושב כאן מול רב הקהילה, הגאון רבי בן ציון פלמן, כדי לקבל "שיעור הדרכה". מזה עשרים ושבע שנים שבבני ברק נוסדה קהילת 'נחלת משה'. מנהג יפה קבעה לה קהילה זו, לפיו כל בחור בר מצוה נכנס אל הרב כמה שעות לפני שזה קורה.

"בחור יקירי, אתה יודע מה זו בר מצוה? מלך! חליפה חדשה; כובע חדש; נעלים חדשות - מלך. אבל צריך לדעת שיש דברים יותר חשובים מזה. זקנו של הגר"א, קדוש עליון שנודע כמקובל גדול, חיבר את ספר 'הפרדס' - שם הוא כותב: 'קיבלתי ממורי ורבי המובהק, שביום היכנסו ל"ד שנה' - ביום הראשון שאתה 'גדול' מן התורה - כאשר יסכים אדם בדעתו באותו לילה לעבוד את השם יתברך, כן יצליח ויעלה בכל מיני מעלה עד שיגיע לכלל המידה הראויה, והוא בדוק ומנוסה' עכ"ל.

"אתה שומע, יקירי? אם בלילה של הבר מצוה אתה מקבל על עצמך לעבוד את השם יתברך, אזי תצליח במשימה! ומרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלר ז"ע, כאשר ראה את מה שכתב בעל הפרדס, התפעל מאד מהלשון 'והוא בדוק ומנוסה'.

"אז יש ילדים שמיד אחרי שמחת הבר מצוה ממהירים לבדוק איזה ספרים קיבלו, אבל הספרים לא יברחו ממך - רק שאתה לא

להוריו, בפשטות אבל בהחלטיות: 'אבא ואמא, עכשיו שאני נעשה בר מצוה, קיבלתי על עצמי לשמור לנצור את פי מכל דיבור אסור'. השיב לו אבא בפשטות ובהתרגשות: 'נו, שיהיה לך בהצלחה!' לימים חשף בפני בנו: אין לך מושג איזה ניסיונות היו לי בצעירותי כדי לשמור את הפה.

לא. זה איננו סיפור על "אדם גדול". זהו סיפור על ילד בן 13 שהיה לו את השכל והאומץ לזהות בזמן הנכון היכן מונחת נקודת הצמיחה ולתפוס אותה בשתי ידיים! הוא לא חייב להיות היחיד. זה רעיון מצויין לכל כל נער בר מצוה, לקבל על עצמו בלילה הקדוש שלו את ההחלטה ללמוד את הלכות שמירת הלשון, ולשמור את הפה מכל משמר, ובעזרת השם יצליח, כלשון 'הפרדס' - "והוא בדוק ומנוסה".

(איש לרעהו' מטות תשע"ו)

באופן כללי את אמנות השליטה על הדיבור - כך יוכל לחמוק גם מדיבורים אסורים. והוא מבאר כיצד ירכוש האדם קנין זה בנפשו בהדרגתיות, בתהליך שאורך מספר שבועות בלבד! (ראה שמירת הלשון, שער התבונה פרק א' ובפרק ג').

זה מה שהסעיר את הילד בן ציון. בהיותו טיפוס כריזמטי שנחשב כמנהיג בין הילדים, עליז תוסס ופעיל, לא היה קל עבורו להחליט להתנתק מהדיבור החופשי. הוא לא נולד שתקן, אבל בגיל 13 קיבל על עצמו להיות כזה! מאי משמע שתקן? הוא לא תכנן להפוך לבודד, אבל בהחלט לוותר על בדיחה טובה פה, ומשפט שנון שם... משפט מיותר היום. ודיבור לא נצרך מחר.

כבר בדרך למסיבת הבר מצוה, חשף את התוכנית: "באותו לילה כאשר צעדנו יחד כל בני המשפחה, אני הקטנה יחד עם הורי הגדולים בדרך מביתנו לאולם הבר מצוה, אמר אחי בן ציון

הסיפור היומי

יום אחד לאחר תפילת שחרית עלה בי הרהור: אולי עלי לחזור להרגלי הישן, לקום מאוחר, וכך אהיה רענן יותר במשך היום? יצאתי מביהכ"נ, והנה נקלע לנגדי הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל. הוא עצר אותי והתחיל לדבר אלי...

תשובה מן השמים

ראטה זצ"ל, משמשו בקודש של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א. הצדיק עצר אותי והתחיל לדבר אלי:

"דוד המלך ע"ה אמר בתהלים 'שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות', מדוע אמר עבדי ה' ולא ידיד ה'? התשובה היא, כי ידיד, הגם שיעשה טובה לחברו, אך לא ימסור לו את כל אשר לו, ואילו העבד ימסור לאדונו את כל אשר לו, ואפילו את שעות השינה שלו, ואע"פ שיהיה בעבור כן עייף ותשוש כל היום. העומדים בבית ה' בלילות הם בבחינת עבדי ה', והם אלו שזוכים לברך את ה'.

ויהי כי יצאו הדברים מפי הצדיק ותיפעם רוחי בקרבי, בראותי כי הקב"ה שלח לי תשובה מן השמים. הוספתי לקום באשמורת הבוקר למרות עייפותי, ועדיין אני נוהג כן עד היום, כאשר חלפו כמעט שלושים שנה מאז.

(הבינני')

סיפר הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א:

שמעתי מיהודי שנוהג להשכים קום כל יום בשעה ארבע וחצי לפנות בוקר חוק ולא יעבור, וכך סיפר:

לפני קרוב לשלושים שנה הייתי מתקשה מאוד לקום לתפילת השחר, הגיעו הדברים לידי כך, שבהיותי משמש כמלמד דרדקי, הייתי הולך לבית התלמוד קודם התפילה, מתחיל ללמוד עם תלמידיי ומתפלל בהפסקה בחטף.

יום אחד קיבלתי התעוררות, הבנתי שאינני יכול להמשיך כך. אומר ועושה! התחלתי להתגבר כארי ולקרוע את עצמי ממיטתי בשעה ארבע וחצי. כך נמשך הדבר כמה ימים, אך התעורר אצלי קושי מצד אחר, מפני שהרגשתי מאז עייפות גדולה במשך היום. יום אחד, לאחר תפילת שחרית, עלתה מחשבה במוחי שאולי הגיע הזמן לחזור להרגלי הישן, 'ישן' תרתי משמע, וכך אהיה יותר רענן במשך היום.

יצאתי מבית הכנסת, והנה נקלע לנגדי הצדיק רבי אליהו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

שבור ורצוף ובידו אין עדיין פרוטה לפרוטה, הוא נזכר שכמעט עבר זמן מנחה ונכנס לבית הכנסת ומתפלל תפילה חטופה בלא כל כוונה, מיד נעשה רעש בפמליה של מעלה ושרפי קודש מתכנסים מסביב לכיסא הכבוד

מעשה קצר שמוזכר לנו מזה באמת חשוב בחיים, וכמה גדול כוחה של כל תפילה, על אחת כמה וכמה כשהיא נאמרת מעמקי הלב בקול ובכוונה גדולה

כמעט יחידי בבית המדרש ולא הספיק לסיים את דרשתו, ומי יודע אם יקבל בכלל שכר על הדרשה.

נעמד הבעש"ט על רגליו ובדמעות שוטפות נזף בדרשן וכך אמר לו: "אתה, שהרשית לעצמך לדבר בגנותם של ישראל ברבים, עדיין יש לך טענות וטרוניות כנגדי?"

"ידוע תדע, כי כשאדם מישראל סובב כל היום בשווקים ומחפש פרנסה לו ולביתו, ולפנות ערב, אחרי שהוא כבר עייף ויגע, שבור ורצוף ובידו אין עדיין פרוטה לפרוטה, הוא נזכר שכמעט עבר זמן מנחה והוא נכנס לבית הכנסת ומתפלל תפילה חטופה בלא כל כוונה ואולי גם אינו משמיע לאוזנו מה שהוא מוציא מפיו, מיד נעשה רעש בפמליה של מעלה ושרפי קודש מתכנסים מסביב לכיסא הכבוד וקוראים זה אל זה ואומרים: "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", ואתה, בשר ודם, מעז לבוא ולקטרג עליהם בתוכחה שלך?..."

[שמחה רז/ שבעים פנים לתורה]

באחת הפעמים שבת הבעל שם טוב הקדוש בעיירה אחת בוהלין, שכל תושביה היהודים נמנו על עדת החסידים. באותה שבת נזדמן שם גם "מגיד", שהיה מחזור בעיירות ומתפרנס בדוחק מדרשנות, שכולה הטפת מוסר.

הלך הבעש"ט לשמוע הדרשה כדי להגדיל מספר הנוכחים באולם ובכך לשמח את ליבו של הדרשן המסכן.

עלה הדרשן על הבימה והחל להוכיח בקול צווחה את השומעים על שממעטים הם ללמוד, על יראת שמים שלהם שהיא פגומה מאוד, על תפילתם שלא בזמנה ושלא בכוונה.

כשמוע הבעש"ט את הדברים האלה יצא את בית המדרש וחזר לאכסנייה שלו. ראו אחרים בקהל שהבעש"ט עוזב את המקום התחילו גם הם להישמט אחד אחד עד שהדרשן נשאר כמעט יחידי.

במוצאי שבת בא הדרשן להבעש"ט בטרוניה על שבגללו נשאר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

אבא זינק למים, אחז בשני בחורים בשתי ידיו, ועל- ידי תנועות רגליים בלבד הצליח להביאם לשפת הנהר. אחר כך שב והציל עוד ארבעה בחורים. ואז הבחין לפתע שידיד נפשו ר' אלתר ברוידה איננו...

הכרת טובה אמיתית: כיצד נהג הגאון רבי אלתר ברוידה זצ"ל, מראשי ישיבת וילקומיר, עם בנו של האדם שהציל את חייו?

ותלמוד התורה בקלם. היו עוד ישיבות קטנות מצוינות, אך שתיים אלו - שמן הלך לפניו. במשך מספר שנים, ראש הישיבה בוילקומיר היה הרב הגאון הקדוש ר' אלי' קרמרמן זצוק"ל. משם עבר לתלמוד תורה בקלם, וביחד עם גיסו הגדול הרב הגאון ר' אליהו לופיאן - ניהל את תלמוד התורה.

[בנו היקר של הקדוש הרב זלמן קרמרמן הוציא שני ספרים

מספר הרב יצחק אלחנן גיברלטר ז"ל בזכרונותיו: אחי הגדול ר' דוב זכה ללמוד לפני המלחמה במשך חמש שנים בישיבת וילקומיר. הייתה זו אחת מהישיבות הקטנות המצוינות בליטא. למדו בה חמש שנים, וכשסיימו ללמוד יכלו להיכנס לישיבת 'כנסת ישראל' בסלבודקה - שאיפתו של כל בן תורה. היו שתי ישיבות קטנות מצוינות בליטא: ישיבת וילקומיר

לכבוד אבא מפני כבוד התורה. ואז סיפר הגאון לכל הבחורים את סיפור הטביעה והצלת חייו.

כאשר הגיעה העת שבה אחי ר' דוב היה צריך ללמוד בישיבה וילקומיר, קנתה לו אמא חליפות יקרות מבד אנגלי וציידה אותו בסכום כסף גדול, כדי שילמד ברוגע ויהיה תלמיד חכם. אחי נסע לישיבה בשמחה ושכר חדר עם הבחורים הטובים ביותר.

הגאון ר' אלתר ברוידה הגיע לקבל את פניו, אך כשראה את לבושו היקר שאלו: "האם באת ללמוד תורה באמת? עם בגדים כאלו אי אפשר לשבת ללמוד. כאן אתה חייב להיות כמו כולם! עם כל אהבתי לאביך לא נוכל לקבלך בצורה כזו, כשהינך לבוש בחליפות מפוארות כאלו. לך לחנות וקנה מכנסיים פשוטות יותר". הוא התכוון למכנסיים מבד גס, שהסבלים השתמשו בהם. באידיש קראו להם 'קורט', היו עושים מהם ברזנט.

כששמע אחי את הדברים, צלצל מיד לאמי ואמר לה, שבשום אופן הוא אינו מסכים ללבוש מכנסיים כאלו והוא חוזר לקובנה. אמא החלה לפייסו והבטיחה לו, שאם ישמע לדברי ראש הישיבה היא תיתן לו כל טוב. אחי נתרצה וקנה ביגוד פשוט יותר.

בבוקר ובערב אכל אחי באכסניה שלו, ואת ארוחת הצהריים אכל בישיבה. ארוחות הצהריים היו סיוט לאחי. לבשר הכבש שחולק לבחורים היה ריח לא נעים, הוגש להם לחם שחור והסכום והצלחות היו עשויים מפח. מובן שאחי לא העז לגעת באוכל.

ראש הישיבה שהבחין בכך אמר לו: "אם רצונך להישאר בישיבה ולגדול בתורה, עליך להתרגל לאכול עם כולם. למרות היותך בן עשירים שמעולם לא אכלת מאכלים כאלו בכלים שכאלו - כאן כולם שוים! ואומר אני לך זאת, עם כל מה שאני חב לאביך, לא תוכל להמשיך ללמוד כאן בצורה כזו ותצטרך לחפש ישיבה אחרת!"

כך הוכיח את אחי: "עם פינוק כמו שלך לא תוכל לגדול בתורה, שהרי 'מבני עניים תצא תורה'. עלינו לנהוג כעניים ורק כך ללמוד. אם אתה רוצה ללמוד כאן, עליך להתרגל לסדרי הישיבה ולא לאכול את ארוחת הצהריים במקום פרטי".

לאחר זמן למד אחי להבין כי צוות הישיבה דורש את טובתו ואת עלייתו בתורה ואינו מחפש חלילה להערים עליו קשיים. אחי למד בישיבה בוילקומיר כחמש שנים, עד שכבשו הרוסים את ליטא וסגרו את הישיבות. יהודי וילקומיר היו בין הראשונים שנהרגו על ידי הגרמנים, הי"ד.

(גיליון 'אייר נזר')

מחידושי התורה של אביו. בהקדמה הוא כותב על אביו הגאון, שכיהן כרב במקום סמוך לקלם, כי כשלקחוהו להריגה היו בידי כתבים של חידושי תורתו והוא ביקש מגויה ליטאית שתחביא את הכתבים. האשה הגויה חששה להותיר את הכתבים שמא יערכו הגרמנים חיפוש בביתה, לכן שרפה את הכתבים. לאחר המלחמה סיפרה הגויה, כי הגאון נגלה אליה בחלום וביקש ממנה לקבור את האפר של הכתבים ששרפה, וכך עשתה].

כאשר הגיע אחי ר' דוב ללמוד בישיבה בוילקומיר, נפגש עם אחד מראשי הישיבה, הגאון והקדוש ר' אלתר ברוידה, שהיה ידיד נפשו של אבא, כשלמדו יחד בישיבת סלבודקה. פעם אחת בערב שבת הם הלכו לטבול בנהר הויליי לכבוד שבת. אבא סיפר לי, שמלבדם הגיעו למקום ששה בחורים נוספים מהישיבה. אבא ידע לשחות היטב. הוא נכנס למים ושחה לאורך הנהר ולרוחבו נגד הזרם, לפתע הבחין שהבחורים שהגיעו לרוחץ בנהר נעלמו. בגדיהם נמצאים על שפת הנהר והם אינם. אבא הבין שהם לא הבחינו בעומק המים ונסחפו עם הזרם המים, ומאחר שלא ידעו לשחות הם החלו לטבוע.

אבא זינק מתחת למים, אחז בשני בחורים בשתי ידיו ושחה רק עם תנועות ברגליו. הוא הביאם לשפת הנהר ושחה להציל עוד ארבעה בחורים. לפתע הבחין שידיו נפשו, ר' אלתר ברוידה איננו. אבא המשיך לחפשו מתחת למים. הוא הבין שהזרם סחף אותו. לאחר מספר דקות מצא את ר' אלתר מתחת למים, חסר הכרה, במצב קשה ביותר. אבא הוציא אותו במהירות מהמים והחל לטפל בו. לאחר כחצי שעה שאבא ניסה להוציא את המים שחדרו לריאותיו, ר' אלתר חזר להכרתו.

הכרת הטוב שחש הגאון והקדוש ר' אלתר ברוידה לאבא לא ידעה גבול. כאשר אחי נכנס ללמוד בישיבה, קיבלו ר' אלתר כבן אהוב, שכן הוא היה בן של ידיד נפשו שהציל את חייו.

אחי סיפר לי, שהגאון לא השתכר מהישיבה. היה לו בית קטן וחנות שאותה השכיר, וממנה התפרנס בדוחק ובצמצום. היו לו ילדים קטנים והעניות הייתה גדולה. לפני החגים שלח לו אבא נעליים לילדיו, שנעלו נעליים קרועות, אך ר' אלתר לא הסכים לקבלן בשום אופן משום שלא רצה ליהנות ממתנת בשר ודם.

ר' אלתר הזמין את אחי לגור בביתו ולאכול אצלו, אך אבא לא הסכים להטריח את ראש הישיבה, שביתו היה מלא ילדים. אחי גר בחדר שכור ובשבתות ובחגים היה מגיע לאכול בבית ראש הישיבה. אחי סיפר לי, שבחג הפורים הגיע אבא לבקר בישיבה, וכשנכנס לשיעורו קם הגאון לכבודו ואמר לכל הבחורים לקום

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הילד מתלונן על המלמד - האם מותר להאמין לו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

שחשש זה לא יעורר אפילו ספק בלבנו? ומביאים שכבר התחבטו בזה האחרונים, ובשורת פאת שדך (ח"א סימן כט) כתב שהציע הדברים לפני החזו"א, והשיבו: "מי יוכל לעמוד בזה, אין זה אלא לומדות". וכתב שמוכח מדברי החזו"א שבאמת קשה מאד לעמוד בחילוקים אלו, אלא שלא הכריע למעשה, והוסיף, שאולי לא רצה החזו"א להורות כנגד החפץ חיים, שמאריה סייעה. והגר"ח קניבסקי (מכתב) כתב, שוודאי לא חלק החזו"א על החפץ חיים בענין זה, ולמעשה יש לנהוג כך, שבדבר שנוגע לו למעשה יש לו לחשוש, ובדבר שלא נוגע לו למעשה, לא יחשוש כלל.

עוד יש שכתבו בזה, שהעצה להיזהר בדבר היא שילמד זכות כפי האפשר על השני, שאולי לא ראה בדקדוק את כל הפרטים ולא ידע את כל הנסיבות, ובכך לא יעלה בלבו ספק, אלא רק חשש, כדי שידע לנהוג בזהירות.

ב'ביאורים ומוספים' מביאים כאן שאלה מעשית ומצויה בענין איסור קבלת לשון הרע: ילד המספר להוריו דברי גנאי על המלמד שלו, האם מותר להורים להאמין לו, באופן שניכר שסיפר את הדבר כ'מסיח לפי תומו'? תשובה: לקמן כותב החפץ חיים שכל הנאמנות של 'מסיח לפי תומו' נאמרה דוקא באיסורים דרבנן, אבל בדאורייתא אין נאמנות, ובקבלת לשון הרע שהיא איסור דאורייתא אין נאמנות זו [ואף שהעלה שם שיתכן שלשון הרע שונה משאר מקומות, מכל מקום הסיק שיש להיזהר מלסמוך על כך]. ועל כן, למעשה, יש לנהוג בזה כשאר דברי לשון הרע, ולקבל את דברי הילד רק כדי לחשוש ולברר את הדבר כדי שלא יצא נזק לילד הזה או לאחרים.

בכלל ו' סעיף ט' - הנלמד היום בסדר הלימוד היומי - מציב החפץ חיים' כלל בענין איסור שמיעת וקבלת לשון הרע: כל מה שאסור לספר - אסור גם לקבל. דהיינו, כל סוגי הגנות, הן גנות גמורה על הזולת בעצמו, והן על מעשי אבותיו, או על מעשי הקודמים כאשר עכשיו הוא מתנהג כשורה, וכל כיוצא בזה.

בנקודה זאת של סיפור מעשי אבותיו, מוסיף החפץ חיים' בהגה"ה דבר חידוש: מדברי הרמב"ם משמע שאפילו אם השומע כבר יודע על מעשי אבותיו של אותו פלוני, גם כן אסור לו לשמוע. כלומר, גם שמיעת דבר גנות שלא שיכת בו 'קבלה', כי העובדה כבר ידועה לשומע [במידה שאכן העובדה נמסרת בצורה יבשה ללא כל תוספת] - אסורה. ב'ביאורים ומוספים' מביאים הסבר לאיסור זה, שכשם שבאיסור לשון הרע הקפידה התורה - מלבד על הנזק והצער שיגרמו לשני - גם על המידה הגרועה של סיפור גנות על הזולת, כך גם לענין שמיעת לשון הרע, הקפידה התורה על המידה הגרועה שבשמיעת דברי גנות על הזולת, ואפילו אין בהם כל חידוש אצל השומע.

בסעיף י' מסביר החפץ חיים' מהו גדר ההיתר 'לחוש' ללשון הרע [ולא להאמין] - ומבאר, דהיינו לקבל את הדבר בדרך "חשש בעלמא", רק לשמור את עצמו ממנו שלא יגיע לו היזק על ידו. אך לא יתקבל אצלו הדבר אפילו בגדר ספק. ומחויב עדיין להיטיב עם הנידון בכל הטובות שציוותה התורה לשאר אנשים מישראל. לכאורה, גדר הדברים אינו ברור דיו, וב'ביאורים ומוספים' עומדים אכן על נקודה זו - כיצד יוכל האדם להיזהר בדבר זה, שמצד אחד הותר לו לחשוש חשש בעלמא, ומצד שני עליו להיזהר

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מהו התפקיד של 'כל נדרי' - להתיר נדרים מהעבר או לבטל נדרים עתידיים?

לכל אחד מהקהל, כולל שליח הציבור; ולכן, תיקנו הראשונים לומר את נוסח 'כל נדרי' בלשון עתיד - "מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא", והוא משמש כ'מסירת מודעה' לביטול הנדרים שידרו בעתיד, במשך השנה. ומנהג רוב ישראל בימינו, לומר את שתי הנוסחאות, בלשון עבר ובלשון עתיד.

[שו"ע תריט, א, ומשנ"ב ב; ביאורים ומוספים דרשו, 2]

מנהג קדום מימות הגאונים לומר בכניסת יום הכיפורים 'כל נדרי'. הנוסח תוקן בתחילתו בלשון עָבָר, "מיום הכיפורים שעבר עד יום כיפורים זה", דהיינו שהנוסח שימש כהתרת נדרים לנדרים שְנָדְרו במשך השנה.

ויש מהראשונים שפקפקו בהתרה זו, משום שאינה נעשית כדן התרת נדרים, שהרי אין מתירים נדרים ללא חרטה, ועוד, שאין אדם יכול להתיר לעצמו, וצריך ששלושה אנשים יתירו

האם מותר לעבור על נדרים במשך השנה על סמך 'מסירת המודעה' בתחילת השנה?

הנדרים העתידיים. ברם, למרות מסירת המודעה, אין לעבור על נדר ללא התרת נדרים כדן, כי אם במקרה של 'צורך גדול'. ולדעת פוסקים רבים, ניתן לסמוך על מסירת המודעה לגבי 'מנהג טוב' שנעשה מאליז כנדר (ראה במקורות), ויש שהורו שאין לסמוך על כך אף בנוגע למנהג.

[משנ"ב תריט, ב; ביאורים ומוספים דרשו, 3 ור"ד ר"ד ר"ד]

כאמור, מנהגנו לכלול בנוסח 'כל נדרי' מסירת מודעה לביטול הנדרים העתידיים. ולפיכך, ראוי שכל אחד מהקהל יאמר את נוסח כל נדרי יחד עם שליח הציבור, כדי שתחול מסירת המודעה על נדרינו. ומלבד התרת נדרים והמודעה שעושים ב'כל נדרי', מנהג ישראל לעשות 'התרת נדרים' לפני ראש השנה או לפני יום הכיפורים, ולאחר מכן למסור בפני המתירים מודעה לביטול כל

האם בקריאת שמע שעל המיטה ביום הכיפורים אומרים 'ברוך שם' בקול רם?

רם, כמלאכים. אולם, אין לעשות כן אלא בקריאת שמע של ערבית ושל שחרית, ולא בקריאת שמע שעל המיטה, ולא באמירת 'ברוך שם' בנסיבות אחרות.

ג. יש העומדים בכל שעות התפילה, בדומה למלאכים הנקראים 'עומדים'. ומנהג זה ראוי רק למי שהדבר לא יפריע לכוונתו ולעירנותו בתפילה.

[שו"ע תריט, ב, רה, משנ"ב ד, ח, ר"ג, ושעה"צ יח; ביאורים ומוספים דרשו, 5 ור"ה, שם, 6; משנ"ב תרי, יז]

רבים ממנהגי ישראל ביום הכיפורים, מטרם היא כדי להתדמות למלאכים. ומהם: א. העיסוף בטלית בשעת כל התפילות, מכניסת היום ועד צאתו, בדומה למלאכים המכונים 'לבושי פדים', כלומר, בגדים לבנים. ואין להתעטף בטלית בלילה, אלא לפני שקיעת החמה, כיון שאין מברכים עליה בלילה.

ב. בכל ימות השנה, אומרים 'ברוך שם' בלחש, מפני שזוהי שירת המלאכים, ואילו ביום הכיפורים, אומרים 'ברוך שם' בקול

* יש אומרים שחולה הנמצא במצב של סכנה, רשאי לאכול ביום הכיפורים כדרכו, ויש שהורו לסמוך על דעה זו במקרה שהתירו לחולה לאכול יותר מ'כשיעור' - שלא להצריך אומדן בכל אכילה מחדש, אם אכן הוא זקוק לאכול יותר מכשיעור.
* לדעת פוסקים רבים, אין חובה לתת עירוי נוזלים דרך הוריד למשך יום הכיפורים, כדי לאפשר לחולה לצום ביום הכיפורים; ואדרבה יתכן שראוי להימנע מכך.
* חולים וילדים האוכלים פת ביום הכיפורים, יאמרו בברכת המזון 'יעלה ויבוא', וכשחל בשבת - יאמרו גם 'רצה'. ואם שכחו להוסיף הוספות אלו, לא יברכו שנית.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מה אמר ה'מגיד' למרן הבית יוסף על מי שמרסן את תאוותו בשעת האכילה?

הוא זוכה את היצר הרע. וכפי שהבאנו בעבר, הגר"א, באגרתו המפורסמת, מפליג במעלת ריסון התאוות: "עד יום מותו צריך האדם להתיישר, ולא בתעניתים וסיגופים, רק ברסן פיו ותאוותיו, וזהו התשובה, וזה כל פרי העולם הבא, וזהו יותר מכל התעניתים וסיגופים בעולם. ובזה יכופר לו כל עוון, וניצול משאול תחתית".
[משנ"ב תקעא, ב; ביאורים ומוספים דרשו, 7]

רבותינו הראשונים כתבו, כי המושך ידו באמצע סעודתו ממאכל כלשהו, בעוד שהוא מתאוה מאוד לאוכלו, הרי זה נחשב כסיגוף, שמכפר את עוונותיו. והנהוג כן בכל סעודה, הריהו מתמיד בזכירת השי"ת יותר ממי שצם פעם בשבוע, שהרי הוא מרסן את תאוותו לכבוד השי"ת בכל סעודה.
וה'מגיד' שנשלח אל מרן הבית יוסף מן השמים, אמר לו, שהנהוג כן נחשב כמקריב קרבן, ושולחנו נחשב כמזבח שעליו

הלוח היומי

כ"ד בתמוז | רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אלעזר רוקח זצ"ל

יארצייט:

תרי"ג: רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אלעזר רוקח זצ"ל
תרס"ב: רבי יעקב ב"ר דב יוסף זצ"ל הרב הכולל בניו יורק

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הציפייה לישועה מקרבת את הגאולה

הגה"צ רבי דב יפה אמר: כתוב בילקוט (איכה רמז תתקצז) יש דור שהוא מצפה למלכותי, מיד הם נגאלים. שמעתי מאדם גדול שאמר, שאילו היו לנו עיניים לראות דברים בלתי מוחשיים, היינו רואים כיצד הציפייה לישועה היא כמו חבל שמושך את הישועה.

(לעבדך באמת - פרשיות השבוע ח"ב עמ' רסד)

נשתדל לעורר בקרבנו ציפייה עמוקה לבנין ביהמ"ק ולהתגלות כבוד ה' בעולם, ובכח הציפייה נזכה לזרז את הגאולה.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il